

**У К А З
ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ**

Про почесні звання України

{ Із змінами, внесеними згідно з Указами Президента
N 426/2002 ([426/2002](#)) від 30.04.2002
N 963/2004 ([963/2004](#)) від 21.08.2004
N 244/2006 ([244/2006](#)) від 21.03.2006
N 273/2007 ([273/2007](#)) від 05.04.2007
N 674/2007 ([674/2007](#)) від 28.07.2007 }

Відповідно до статті 4 Закону України "Про державні нагороди України" ([1549-14](#)) **п о с т а н о в л я ю**:

1. Затвердити Положення про почесні звання України (додається).

2. Затвердити Опис нагрудного знака до почесного звання України (додається).

3. Кабінету Міністрів України здійснити фінансове і матеріальне забезпечення виготовлення нагрудних знаків і посвідчень до почесних звань України.

4. Визнати такими, що втратили чинність:

Указ Президента України від 17 вересня 1999 року N 1191 ([1191/99](#)) "Про встановлення відзнаки Президента України - почесного звання "Заслужений лісівник України";

Указ Президента України від 30 жовтня 1999 року N 1412 ([1412/99](#)) "Про затвердження Положення про відзнаку Президента України - почесне звання "Заслужений лісівник України", Опису нагрудного знака та посвідчення";

Указ Президента України від 30 жовтня 1999 року N 1425 ([1425/99](#)) "Про встановлення відзнаки Президента України - почесного звання "Заслужений працівник соціальної сфери України";

Указ Президента України від 9 листопада 1999 року N 1448 ([1448/99](#)) "Про затвердження Положення про відзнаку Президента України - почесне звання "Заслужений працівник соціальної сфери України", Опису нагрудного знака та посвідчення".

Президент України

Л. КУЧМА

м. Київ, 29 червня 2001 року
N 476/2001

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 29 червня 2001 року N 476/2001

**ПОЛОЖЕННЯ
про почесні звання України**

Це Положення відповідно до Закону України "Про державні нагороди України" ([1549-14](#)) визначає підстави для присвоєння

почесних звань України, встановлює порядок їх присвоєння, вручення та інші правила.

I. Загальні положення

1. Почесні звання України (далі - почесні звання) є державними нагородами України, що присвоюються за особисті заслуги перед Українською державою громадянам, які працюють у відповідній галузі економічної або соціально-культурної сфери, як правило, не менше десяти років, мають високі трудові досягнення і професійну майстерність.

2. Присвоєння почесних звань провадиться указом Президента України.

3. Почесні звання можуть бути присвоєні громадянам України, іноземцям та особам без громадянства.

4. Всі почесні звання є рівнозначні між собою, крім тих, що мають ступені.

Почесне звання "Народний артист України", "Народний архітектор України", "Народний вчитель України", "Народний художник України" є вищим ступенем відповідного почесного звання "Заслужений артист України", "Заслужений архітектор України", "Заслужений вчитель України", "Заслужений художник України".
{ Абзац другий пункту 4 в редакції Указу Президента N 273/2007 ([273/2007](#)) від 05.04.2007 }

5. Присвоєння почесних звань України, за винятком тих, що мають ступені, вдруге не провадиться.

6. Почесне звання "Народний артист України", "Народний архітектор України", "Народний вчитель України", "Народний художник України" може присвоюватися, як правило, не раніше ніж через десять років після присвоєння відповідного почесного звання "Заслужений артист України", "Заслужений архітектор України", "Заслужений вчитель України", "Заслужений художник України".
{ Пункт 6 в редакції Указу Президента N 273/2007 ([273/2007](#)) від 05.04.2007 }

7. Присвоєння почесного звання посмертно не провадиться.

II. Почесні звання та підстави для їх присвоєння

8. Встановлено такі почесні звання:

"Народний артист України";

"Народний архітектор України";

"Народний вчитель України"; { Пункт 8 доповнено абзацом згідно з Указом Президента N 273/2007 ([273/2007](#)) від 05.04.2007 }

"Народний художник України";

"Заслужений артист України";

"Заслужений архітектор України";

"Заслужений будівельник України";

"Заслужений винахідник України";

"Заслужений вчитель України";

"Заслужений діяч мистецтв України";

"Заслужений діяч науки і техніки України";

"Заслужений донор України";

"Заслужений економіст України";

"Заслужений енергетик України";

"Заслужений журналіст України";

"Заслужений лікар України";

"Заслужений лісівник України";

"Заслужений майстер народної творчості України";

"Заслужений машинобудівник України";

"Заслужений металург України";

"Заслужений метролог України";

{ Пункт 8 доповнено абзацом згідно з Указом Президента N 244/2006
([244/2006](#)) від 21.03.2006 }

"Заслужений працівник ветеринарної медицини України";

(Пункт 8 доповнено абзацом згідно з Указом Президента N 426/2002
([426/2002](#)) від 30.04.2002)

"Заслужений працівник культури України";

"Заслужений працівник освіти України";

"Заслужений працівник охорони здоров'я України";

"Заслужений працівник промисловості України";

"Заслужений працівник сільського господарства України";

"Заслужений працівник соціальної сфери України";

"Заслужений працівник сфери послуг України";

"Заслужений працівник транспорту України";

"Заслужений працівник фізичної культури і спорту України";

"Заслужений природоохоронець України";

"Заслужений раціоналізатор України";

"Заслужений художник України";

"Заслужений шахтар України";

"Заслужений юрист України";

"Мати-героїня".

(Пункт 8 доповнено абзацом згідно з Указом Президента N 963/2004
([963/2004](#)) від 21.08.2004)

9. Почесні звання присвоюються:

"Народний артист України" - режисерам, артистам театрів, кіно, естради, цирку, професійних ансамблів та хорових колективів, диригентам оркестрів, композиторам, музикантам, дикторам телебачення і радіомовлення за видатну виконавську майстерність, створення високохудожніх образів, вистав, кінофільмів, що здобули міжнародне визнання, за особливі заслуги в розвитку вітчизняної культурно-мистецької спадщини;

"Народний архітектор України" - архітекторам і реставраторам пам'яток архітектури за видатні заслуги в розвитку архітектури і

містобудування;

"Народний вчитель України" - вчителям, викладачам та іншим педагогічним працівникам навчальних закладів системи загальної середньої освіти всіх типів за видатні досягнення у навчанні і вихованні учнівської та студентської молоді, що сприяли істотному зростанню інтелектуального, культурного, духовно-морального потенціалу українського суспільства і здобули широке громадське визнання; { Пункт 9 доповнено абзацом згідно з Указом Президента N 273/2007 ([273/2007](#)) від 05.04.2007 }

"Народний художник України" - діячам образотворчого, монументального і декоративного мистецтва за створення високохудожніх творів у галузі живопису, графіки, скульптури, декоративного і прикладного мистецтва, що здобули широке вітчизняне і міжнародне визнання;

"Заслужений артист України" - режисерам, артистам театрів, кіно, естради, цирку, професійних ансамблів, хорових колективів, диригентам оркестрів, композиторам, музикантам, дикторам телебачення і радіомовлення за високу виконавську майстерність, створення високохудожніх образів, вистав, кінофільмів, що стали надбанням вітчизняної культурно-мистецької спадщини;

"Заслужений архітектор України" - архітекторам і реставраторам пам'яток архітектури за особливі заслуги в розвитку вітчизняної архітектури, значні творчі успіхи в галузі містобудування, реставрації і відтворенні пам'яток історії та культури, спорудженні об'єктів і комплексів промислового, військового, цивільного та сільськогосподарського призначення;

"Заслужений будівельник України" - робітникам, спеціалістам та керівникам будівельних організацій, підприємств промисловості будівельних матеріалів, підприємств та організацій з будівництва, ремонту та утримання автомобільних доріг, працівникам науково-дослідних і проектних інститутів, конструкторських бюро і лабораторій та іншим працівникам, які працюють у галузі будівництва, за значні успіхи у виконанні виробничих завдань, підвищенні продуктивності праці, поліпшенні якості і зниженні собівартості будівельних матеріалів, за впровадження сучасних прогресивних методів і технологій будівництва;

"Заслужений винахідник України" - авторам упроваджених у галузі економічної, соціально-культурної сфери винаходів, що мають важливе економічне і соціальне значення, а також особам, які мають заслуги у розвитку винахідництва, дизайну та ергономіки;

"Заслужений вчитель України" - вчителям, викладачам та іншим педагогічним працівникам навчальних закладів системи загальної середньої освіти всіх типів за досягнення значних успіхів у навчанні і вихованні учнівської та студентської молоді; { Абзац десятий пункту 9 в редакції Указу Президента N 273/2007 ([273/2007](#)) від 05.04.2007 }

"Заслужений діяч мистецтв України" - режисерам, хормейстерам, балетмейстерам, диригентам, художникам, художнім керівникам мистецьких колективів, композиторам, письменникам, драматургам, сценаристам, кінооператорам, мистецтвознавцям та літературознавцям, викладачам навчальних закладів культури і мистецтв за створення високохудожніх творів у галузі музики, літератури, драматургії, кінематографії, наукових праць з питань мистецтва та літератури, підготовку кадрів працівників культури і мистецтв, організацію діяльності культурної сфери;

"Заслужений діяч науки і техніки України" - науковим працівникам, які мають науковий ступінь доктора або кандидата наук та видатні праці в галузі науки і техніки, дизайну та ергономіки, що дістали міжнародне визнання, за підготовку висококваліфікованих наукових кадрів;

"Заслужений донор України" - донорам, які безоплатно здали кров та (або) її компоненти в кількості 100 і більше разових максимально допустимих доз;

"Заслужений економіст України" - фахівцям економічних спеціальностей підприємств, організацій, фінансових, банківських установ та інших організацій за вагомий внесок у підвищення ефективності суспільного виробництва, розвиток економічної науки та впровадження її досягнень;

"Заслужений енергетик України" - працівникам підприємств, об'єднань, організацій та установ енергетичного комплексу України за значні успіхи у виконанні виробничих завдань, упровадження передових форм організації праці, досягнення значних економічних показників;

"Заслужений журналіст України" - працівникам засобів масової інформації за вагомий внесок у розвиток вітчизняної журналістики;

"Заслужений лікар України" - лікарям установ і закладів охорони здоров'я, соціального забезпечення за значні успіхи у медичній практиці, підготовку висококваліфікованих лікарських кадрів;

"Заслужений лісівник України" - працівникам лісового господарства за вагомий особистий внесок у розвиток галузі, досягнення високих показників у праці, високу професійну майстерність;

"Заслужений майстер народної творчості України" - майстрам, які створили видатні твори в галузі вишивки, килимарства, ткацтва, кераміки, скла, різьблення, моделювання, декоративного розпису, живопису та скульптури, ковальства, виготовлення унікальних музичних інструментів та інших видів декоративно-ужиткового мистецтва;

"Заслужений машинобудівник України" - працівникам підприємств, об'єднань та організацій, науково-дослідних і проектних інститутів, конструкторських бюро і лабораторій авіаційної, оборонної, електронної, суднобудівної, верстатобудівної, інструментальної, автомобільної, електротехнічної промисловості, радіопромисловості, загального, середнього, енергетичного, транспортного, тракторного, сільськогосподарського, хімічного, нафтового, будівельного, шляхового, комунального машинобудування, приладобудування, засобів автоматизації, систем керування, машинобудування для легкої, харчової, деревообробної промисловості і побутових приладів та інших галузей машинобудування і металообробки за значні успіхи у виконанні виробничих завдань, підвищення продуктивності праці, створення нових конкурентоспроможних зразків вітчизняної техніки;

"Заслужений металург України" - спеціалістам та працівникам підприємств, об'єднань, організацій, науково-дослідних і проектних інститутів, конструкторських бюро і лабораторій чорної і кольорової металургії за значні успіхи у виконанні виробничих завдань, ефективну господарську діяльність, упровадження у виробництво новітніх досягнень науки і техніки;

"Заслужений метролог України" - спеціалістам та науковцям, які працюють у сфері метрології та метрологічної діяльності у промисловості, будівництві, сільському господарстві, у сферах наукової та науково-технічної діяльності, освіти та охорони здоров'я за значний внесок у розвиток наукової та прикладної метрології, державної метрологічної системи, підвищення ефективності виробництва; { Пункт 9 доповнено абзацом згідно з Указом Президента N 244/2006 ([244/2006](#)) від 21.03.2006 }

"Заслужений працівник ветеринарної медицини України" - спеціалістам та працівникам ветеринарної медицини підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності за значні досягнення у здійсненні державного ветеринарно-санітарного

контролю та нагляду за якістю і безпекою харчових продуктів і продовольчої сировини, охороні території України від занесення збудників інфекційних хвороб тварин і їх лікуванні, впровадженні у практику досягнень ветеринарної медицини; (Пункт 9 доповнено абзацом згідно з Указом Президента N 426/2002 ([426/2002](#)) від 30.04.2002)

"Заслужений працівник культури України" - працівникам культурно-освітніх закладів, театральних-концертних і циркових організацій, редакцій видавництв, підприємств поліграфії, кінофікації, архівів, охорони пам'яток історії та культури, туристично-екскурсійних установ і організацій, активістам культурологічних громадських організацій і товариств, учасникам професійних та аматорських художніх колективів, іншим працівникам культури за вагомий внесок у розвиток духовної культури, популяризацію у світі культурно-мистецької спадщини України;

"Заслужений працівник освіти України" - організаторам освіти, працівникам органів управління освітою і навчальних закладів, педагогічним, науково-педагогічним працівникам навчальних закладів за значні досягнення в розвитку освіти, успіхи у професійній діяльності, підготовці висококваліфікованих кадрів;

"Заслужений працівник охорони здоров'я України" - медичним та фармацевтичним працівникам, технічному, обслуговуючому та іншому персоналу установ і закладів охорони здоров'я, соціального забезпечення за значні успіхи в наданні висококваліфікованої медичної допомоги;

"Заслужений працівник промисловості України" - працівникам підприємств, об'єднань, науково-дослідних і проектних інститутів, конструкторських бюро і лабораторій, які працюють у відповідних галузях промисловості, за значні успіхи у виконанні виробничих завдань, підвищенні ефективності суспільного виробництва, створенні конкурентоспроможної продукції;

"Заслужений працівник сільського господарства України" - працівникам агропромислового комплексу, які досягли значних успіхів у розвитку сільськогосподарського виробництва, підвищенні культури землеробства, забезпеченні населення високоякісною сільськогосподарською продукцією;

"Заслужений працівник соціальної сфери України" - працівникам установ, організацій, підприємств соціальної сфери, органів праці і соціальної політики за вагомий особистий внесок у вирішення проблем соціального захисту громадян, соціальної реабілітації осіб, які потребують піклування, у розвиток соціально-трудова відносин, за високі досягнення у праці;

"Заслужений працівник сфери послуг України" - працівникам підприємств, організацій та установ побутового обслуговування населення, науково-дослідних і проектних інститутів, конструкторських бюро і лабораторій, органів управління торгівлі, заготівель, громадського харчування, зв'язку, побутового обслуговування населення за бездоганну працю у сфері послуг, досягнення значних показників у виробництві та високу культуру обслуговування населення;

"Заслужений працівник транспорту України" - спеціалістам і працівникам зв'язку, залізничного, морського, річкового, повітряного, автомобільного транспорту та дорожнього комплексу незалежно від форми власності, працівникам науково-дослідних і проектних інститутів, конструкторських бюро та лабораторій за досягнення високих показників у виконанні виробничих завдань, безаварійну роботу, впровадження високоефективних форм організації праці;

"Заслужений працівник фізичної культури і спорту України" - фахівцям і організаторам фізкультурно-спортивного руху, видатним ученим, тренерам, викладачам фізкультурно-оздоровчих та спортивних навчальних закладів та іншим працівникам фізичної культури і

спорту, спортсменам за досягнення високих результатів у міжнародних спортивних змаганнях, вагомій заслугі в підготовці національних спортивних кадрів;

"Заслужений природоохоронець України" - працівникам установ і закладів охорони природи, наукових та науково-дослідних установ за значний внесок у охорону рідкісних та таких, що зникають, видів флори і фауни, відновлення та збереження природних ресурсів України;

"Заслужений раціоналізатор України" - авторам запроваджених у економічну сферу раціоналізаторських пропозицій за значний внесок у підвищення ефективності суспільного виробництва, створення конкурентоспроможних видів техніки і механізмів;

"Заслужений художник України" - діячам образотворчого і монументального мистецтва за створення видатних творів у галузі живопису, скульптури, графіки, декоративного і прикладного мистецтва, що дістали високу оцінку вітчизняної та міжнародної громадськості;

"Заслужений шахтар України" - спеціалістам та працівникам установ, об'єднань, шахт, кар'єрів, збагачувальних і брикетних фабрик вугільної, залізорудної та інших галузей гірничодобувної промисловості за досягнення значних показників у виконанні виробничих завдань, високоефективну господарську діяльність;

"Заслужений юрист України" - юристам, які працюють у органах державної влади та органах місцевого самоврядування, прокуратури, юстиції, державної безпеки, внутрішніх справ, адвокатури, на підприємствах, в установах, організаціях, за значний внесок у розбудову правової держави;

"Мати-героїня" - жінкам, які народили та виховали до восьмирічного віку п'ятьох і більше дітей, у тому числі дітей, усиновлених у встановленому законодавством порядку, враховуючи вагомий особистий внесок у виховання дітей у сім'ї, створення сприятливих умов для здобуття дітьми освіти, розвитку їх творчих здібностей, формування високих духовних і моральних якостей. { Пункт 9 доповнено абзацом згідно з Указом Президента № 963/2004 ([963/2004](#)) від 21.08.2004, в редакції Указу Президента № 674/2007 ([674/2007](#)) від 28.07.2007 }

III. Порядок представлення до присвоєння почесних звань

10. Подання про присвоєння почесних звань вносяться Президентові України Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади, Конституційним Судом України, Верховним Судом України, Вищим арбітражним судом України, Генеральною прокуратурою України, Верховною Радою Автономної Республіки Крим, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською, Севастопольською міськими державними адміністраціями, а також Комісією державних нагород та геральдики при Президентові України, творчими спілками, об'єднаннями громадян.

11. Висунення кандидатур до присвоєння почесних звань здійснюється гласно за місцем роботи особи, яку представляють до нагородження, у трудових колективах установ, організацій, підприємств незалежно від типу, форми власності та господарювання. Клопотання про присвоєння почесних звань порушується перед відповідним органом чи організацією вищого рівня залежно від підпорядкованості.

12. Клопотання про присвоєння почесних звань, які порушуються органами місцевого самоврядування, подаються Президентові України через відповідні обласні, Київську, Севастопольську міські державні адміністрації.

13. Клопотання, які порушуються творчими спілками, об'єднаннями громадян, мають бути попередньо погоджені з відповідними центральними органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською, Севастопольською міськими державними адміністраціями.

14. Подання про присвоєння почесних звань іноземцям та особам без громадянства вноситься Міністерством закордонних справ України.

15. Органи, яким надано право вносити подання про присвоєння почесних звань, надсилають на ім'я Президента України зазначене подання і нагородний лист установленого зразка.

У нагородному листі зазначаються конкретні заслуги особи, що стали підставою для порушення клопотання про присвоєння почесного звання.

16. Особи, яких представляють до присвоєння почесного звання "Народний артист України", "Народний архітектор України", "Народний вчитель України", "Заслужений архітектор України", "Заслужений діяч мистецтв України", "Заслужений діяч науки і техніки України", "Заслужений економіст України", "Заслужений журналіст України", "Заслужений лікар України", "Заслужений працівник освіти України", "Заслужений юрист України", повинні мати вищу освіту на рівні спеціаліста або магістра, а ті, яких представляють до почесного звання "Заслужений артист України", "Заслужений будівельник України", "Заслужений винахідник України", "Заслужений вчитель України", "Заслужений машинобудівник України", "Заслужений метролог України", "Заслужений працівник культури України", "Заслужений працівник промисловості України", "Заслужений працівник соціальної сфери України", "Заслужений працівник транспорту України", "Заслужений працівник фізичної культури і спорту України", "Заслужений раціоналізатор України", - вищу або професійно-технічну освіту.

{ Пункт 16 із змінами, внесеними згідно з Указами Президента N 244/2006 ([244/2006](#)) від 21.03.2006, N 273/2007 ([273/2007](#)) від 05.04.2007 }

17. До подання і нагородного листа особи, яку представляють до присвоєння почесного звання, додаються:

при представленні до присвоєння почесного звання "Заслужений діяч науки і техніки України" - копія диплома про науковий ступінь доктора або кандидата наук та перелік наукових праць;

при представленні до присвоєння почесного звання "Заслужений донор України" - документи, що засвідчують наявність безоплатної здачі крові та (або) її компонентів у кількості 100 і більше разових максимально допустимих доз;

при представленні до присвоєння почесного звання "Народний артист України", "Народний художник України", "Заслужений артист України", "Заслужений діяч мистецтв України", "Заслужений майстер народної творчості України", "Заслужений художник України" - список творів або перелік основних образів, створених у театрі і кіно;

при представленні до присвоєння почесного звання "Народний архітектор України", "Заслужений архітектор України", "Заслужений винахідник України", "Заслужений раціоналізатор України" - відповідно список основних праць у галузі архітектури, перелік авторських свідоцтв на винаходи та посвідчень на раціоналізаторські пропозиції.

IV. Порядок вручення нагрудних знаків і посвідчень до почесних звань

18. Особі, удостоєній почесного звання, вручаються нагрудний знак та посвідчення до почесного звання встановленого зразка.

19. Вручення нагрудного знака та посвідчення до почесного звання проводиться в обстановці урочистості і широкої гласності. Перед врученням оголошується указ Президента України про присвоєння відповідного почесного звання.

20. Нагрудні знаки та посвідчення до почесних звань вручає Президент України або за його дорученням Голова Верховної Ради України, заступники Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр України, віце-прем'єр-міністри України, Голова Конституційного Суду України, Голова Верховного Суду України, Голова Вищого арбітражного суду України, Генеральний прокурор України, міністри, інші керівники відповідних центральних органів виконавчої влади, послы України в іноземних державах, Голова Комісії державних нагород та геральдики при Президентові України, Голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим, голови обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

21. Про вручення нагрудних знаків і посвідчень до почесних звань складається протокол за встановленою формою, що підписується особою, яка вручила їх, і скріплюється печаткою органу, що проводив вручення. Протокол вручення направляється до Управління державних нагород та геральдики Адміністрації Президента України.

V. Порядок носіння і зберігання нагрудних знаків та посвідчень до почесних звань

22. Особи, удостоєні почесних звань, носять нагрудні знаки до них з правого боку грудей.

23. Особи, удостоєні почесних звань, повинні дбайливо ставитися до схоронності нагрудних знаків і посвідчень до почесних звань. У разі втрати нагрудного знака або посвідчення удостоєному почесного звання може бути видано дублікати, якщо Комісією державних нагород та геральдики при Президентові України буде визнано, що втрата нагрудного знака або посвідчення сталася внаслідок стихійного лиха, бойових дій або з інших причин, що не залежать від нагородженого.

24. Після смерті удостоєного почесного звання, за наявності спадкоємців, нагрудні знаки та посвідчення до почесних звань залишаються у сім'ї померлого як пам'ять.

За згодою спадкоємців нагрудні знаки та посвідчення до почесних звань можуть бути передані на тимчасове або постійне зберігання музеям. Нагрудні знаки та посвідчення передаються музеям на підставі рішення Комісії державних нагород та геральдики при Президентові України за наявності відповідного клопотання музейного закладу.

Передані музеям на постійне зберігання нагрудні знаки та посвідчення до почесних звань спадкоємцям померлого не повертаються.

У разі відсутності у померлого, удостоєного почесних звань, спадкоємців нагрудні знаки та посвідчення мають бути передані на зберігання до Комісії державних нагород та геральдики при Президентові України.

Глава Адміністрації
Президента України

В. ЛИТВИН

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України

від 29 червня 2001 року

N 476/2001

ОПИС
нагрудного знака до почесного звання України

Нагрудний знак до почесного звання України (далі - нагрудний знак) має форму овального вінка, утвореного двома гілками лаврового листя. Кінці гілок унизу обвиті стрічкою. У середині вінка вміщений фігурний картуш з написом назви почесного звання України. Картуш увінчує малий Державний Герб України. Лицьовий бік нагрудного знака випуклий. Усі зображення і напис рельєфні. На зворотному боці нагрудного знака - застібка для прикріплення до одягу.

Розмір нагрудного знака: ширина - 35 мм, довжина - 45 мм.
{ Абзац другий в редакції Указу Президента N 273/2007 ([273/2007](#))
від 05.04.2007 }

Нагрудні знаки до почесних звань "Народний артист України", "Народний архітектор України", "Народний вчитель України", "Народний художник України" виготовляються з позолоченого срібла і містять під назвою почесного звання зображення пальмової гілки.
{ Абзац третій із змінами, внесеними згідно з Указом Президента N 273/2007 ([273/2007](#)) від 05.04.2007 }

Нагрудні знаки до почесних звань "Заслужений артист України", "Заслужений архітектор України", "Заслужений будівельник України", "Заслужений винахідник України", "Заслужений вчитель України", "Заслужений діяч мистецтв України", "Заслужений діяч науки і техніки України", "Заслужений донор України", "Заслужений економіст України", "Заслужений енергетик України", "Заслужений журналіст України", "Заслужений лікар України", "Заслужений лісівник України", "Заслужений майстер народної творчості України", "Заслужений машинобудівник України", "Заслужений металург України", "Заслужений метролог України", "Заслужений працівник ветеринарної медицини України", "Заслужений працівник культури України", "Заслужений працівник освіти України", "Заслужений працівник охорони здоров'я України", "Заслужений працівник промисловості України", "Заслужений працівник сільського господарства України", "Заслужений працівник соціальної сфери України", "Заслужений працівник сфери послуг України", "Заслужений працівник транспорту України", "Заслужений працівник фізичної культури і спорту України", "Заслужений природоохоронець України", "Заслужений раціоналізатор України", "Заслужений художник України", "Заслужений шахтар України", "Заслужений юрист України" виготовляються зі срібла. { Абзац четвертий із змінами, внесеними згідно з Указами Президента N 426/2002 ([426/2002](#)) від 30.04.2002, N 244/2006 ([244/2006](#)) від 21.03.2006 }

Нагрудний знак до почесного звання "Мати-героїня" виготовляється з позолоченого срібла і містить на фігурному картуші срібне зображення матері з дитиною на руках, а під ним - стрічку білої емалі з написом "Мати-героїня", виконаним з жовтого металу. (Опис доповнено абзацом згідно з Указом Президента N 963/2004 ([963/2004](#)) від 21.08.2004)

Напис на нагрудному знаку відповідає назві почесного звання України.

Глава Адміністрації
Президента України

В. ЛИТВИН